

Nederlands Juristenblad, Weg met de Commissie Posthumus-II!

Nederlands Juristenblad (portal), NJB 2007, 1636, Weg met de Commissie Posthumus-II!

Nederlands Juristenblad, Weg met de Commissie Posthumus-II!

Vindplaats: NJB 2007, 1636 Bijgewerkt tot: 07-09-2007

Auteur: J.J.J. Sillen[1]

Weg met de Commissie Posthumus-II!

Afgelopen april vierde de Commissie evaluatie afgesloten strafzaken haar eerste verjaardag. Deze commissie, in de wandeling de Commissie Posthumus-II of Buruma genoemd, heeft tot taak om in specifieke afgesloten strafzaken te onderzoeken of zich 'in de opsporing, vervolging en/of de presentatie van het bewijs ter terechtzitting ernstige manco's hebben voorgedaan die een evenwichtige beoordeling van de feiten door de rechter in de weg hebben gestaan' (art. 2 Instellingsbesluit[2]). De Commissie heeft aldus tot taak het functioneren van het OM te onderzoeken; de rol van de rechter blijft buiten beschouwing.[3] Dit jaar zal de Commissie worden geëvalueerd. Op staatsrechtelijke gronden neem ik een voorschot op die evaluatie: schaf de Commissie af en tuig het parket van de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad op!

De Commissie is ingesteld door het College van Procureurs-generaal, dat aan het hoofd staat van het Openbaar Ministerie. De commissie is ondergeschikt aan het College[4]: de leden van de Commissie worden door het College benoemd, elk lid van het, uit de Commissie aangewezen, onderzoeksteam tekent een geheimhoudingsverklaring (art. 10

Instellingsbesluit) en de bevindingen van de Commissie worden enkel aan het College gerapporteerd. De minister heeft de Tweede Kamer echter toegezegd dat de rapporten van de Commissie openbaar worden gemaakt.[5] Het advies van de Commissie aan het College kan inhouden 'een herzieningsprocedure te entameren via de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad'. [6] Van overheidszijde is slechts deze bevoegd een vordering tot herziening in te dienen bij de Hoge Raad (art. 458 lid 1 Sv). De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad is geen lid van het College en daaraan niet ondergeschikt. Ook de Minister van Justitie kan hem geen bevelen geven.

Deze positie van de Commissie veroorzaakt drie problemen. Hoewel het doel van de Commissie is om mogelijke justitiële misslagen recht te zetten, rapporteert de Commissie niet aan het ambt dat bevoegd is een daartoe noodzakelijke vordering tot herziening in te dienen bij de Hoge Raad. Doordat er geen bevelsrelatie bestaat tussen het College en de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad kan het College hem ook niet bevelen een vordering tot herziening in te stellen. Het College kan slechts, zoals het jaarverslag van de Commissie het stelt, proberen een herzieningsverzoek 'uit te lokken'. De Commissie beseft kennelijk ook dat dát wel erg weinig is en voegt daaraan toe dat het rapport natuurlijk ook voor de veroordeelde of diens raadsman 'een onderbouwing' kan vormen voor een door hen in te dienen herzieningsverzoek.[7] Dat is juist, maar het is een noodgreep.[8]

Het tweede probleem wordt veroorzaakt door de wijze waarop de Commissie is ingesteld. De Commissie heeft tot taak om in bepaalde gevallen op het functioneren van het OM toezicht te houden. In dat licht is het opmerkelijk dat de Commissie is ingesteld en wordt gereguleerd door een besluit van het College, dat aan het hoofd van dat OM staat. Het College bepaalt daardoor de werkwijze van de Commissie en is bevoegd de werkwijze naar eigen inzicht te wijzigen. Het stellen van zo veel vertrouwen door de Tweede Kamer in een ambt dat zelf

voorwerp is van het toezicht, getuigt niet van grote wijsheid. Toezicht kan pas serieus genomen worden indien het toezichthoudende ambt ingesteld wordt door een wettelijk voorschrift, dat niet door het ambt waarop toezicht wordt uitgeoefend, kan worden ingetrokken of gewijzigd.

Het derde en laatste probleem heeft betrekking op de onderzoekstaak van de Commissie. Indien de Toegangscommissie, bestaande uit een vast driemanschap onder voorzitterschap van Buruma, oordeelt dat onderzoek noodzakelijk is, wijst het College uit de volle Commissie een team aan dat het onderzoek uitvoert (art. 9 Instellingsbesluit). Het onderzoeksteam staat onder leiding van een advocaat-generaal.[9] De minister licht in een brief aan de Kamer het een en ander toe: "Ten behoeve van haar feitelijk functioneren zal [de Commissie, JS] gebruik maken van de bevoegdheden die het openbaar ministerie en de politie in het kader van de opheldering van strafbare feiten nu al op basis van het Wetboek van Strafvordering hebben.[10] Deze constructie is in strijd met het legaliteitsbeginsel. De wet kent immers slechts bevoegdheden toe aan (bepaalde) leden van het OM, niet aan een door het College ingestelde Commissie. Is er daarom voor gekozen om steeds een advocaat-generaal voorzitter van het onderzoeksteam te laten zijn? Kan deze, in zijn hoedanigheid van lid van het OM, wellicht onderzoeksbevoegdheden aanwenden? Het antwoord luidt ontkennend. De A-G heeft geen eigen onderzoeksbevoegdheden.[11] Hij kan wel om bijstand verzoeken van de officier van justitie, maar slechts voor zaken die in hoger beroep bij het gerechtshof aanhangig zijn (art. 148b Sv). Aan die voorwaarde is bij onderzoek vanwege de Commissie niet voldaan. Ook als dat anders zou zijn, kan een officier van justitie zijn onderzoeksbevoegdheden niet aanwenden voor het onderzoek van de Commissie, omdat die bevoegdheden niet voor dat doel gegeven zijn, maar voor de opsporing van strafbare feiten (art. 148 Sv).

De Commissie evaluatie afgesloten strafzaken berust op juridisch drijfzand. Hoe nu verder? Om tegemoet te komen aan het eerste kritiekpunt, ligt het voor de hand de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad met de taken van de Commissie te belasten. Het is immers dit ambt dat bevoegd is herziening te vorderen bij de Hoge Raad. Doordat de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad geen bevelen kan krijgen van het College of van de minister bezit hij ook de benodigde onafhankelijkheid voor kritisch onderzoek naar het OM. Deze taak is hem reeds in zeer algemene termen toegekend (art. 122 Wet RO). Indien het nodig wordt geoordeeld dat de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad daartoe onderzoek kan (laten) doen, dan zal de wetgever hem de daarvoor vereiste bevoegdheden moeten toekennen. Artikel 123 Wet RO, op grond waarvan de P-G bij de Hoge Raad op last van het College door het OM de nodige bijstand wordt verleend, is daarvoor onvoldoende.[12]

Voetnoot

[1]

(promovendus staatsrecht Radboud Universiteit Nijmegen)

[2]

Stcrt. 13 april 2006, 74, p. 16.

[3]

Kritisch over die beperking: C.H. Brants & A.A. Franken, 'Over de Criminal Cases Review Commission en de Commissie evaluatie afgesloten strafzaken', DD 2006, p. 750 e.v. en Hans F.M. Crombag, e.a., 'Strafkamer van de Hoge Raad voldoet niet', *NRC Handelsblad* 13 maart 2007, p. 7.

[4]

Het OM en dus ook het College kan op zijn beurt algemene en bijzondere aanwijzingen krijgen van de Minister van Justitie (art. 127 Wet RO).

[5]

Kamerstukken II 2005/06, 30 300, VI, nr. 32, p. 9; *Kamerstukken II*, 30 300, VI,

nr. 131, p. 3. Opmerkelijk genoeg biedt het Instellingsbesluit voor de openbaarmaking geen enkele juridische waarborg.

[6]

Kamerstukken II 2005/06, 30 300, VI, nr. 131, p. 3.

[7]

Jaarverslag 2006 Commissie evaluatie afgesloten strafzaken, p. 4 (te vinden op <http://www.om.nl>).

[8]

Overigens moet het rapport dan wel ter kennis worden gebracht van veroordeelde (zie nt. 4).

[9]

Kamerstukken II 2005/06, 30 300, VI, nr. 131, p. 2. Hiermee wordt kennelijk bedoeld op een A-G bij een gerechtshof.

[10]

Kamerstukken II 2005/06, 30 300, VI, nr. 131, p. 2.

[11]

Kamerstukken II 1996/97, 25 392, nr. 3, p. 13.

[12]

Zie echter *Kamerstukken II* 1996/97, 25 392, nr. 3, p. 39.

Copyright © Kluwer 2012
Kluwer Online Research

Dit document is gegenereerd op 09-07-2012

Op dit document zijn de algemene leveringsvoorwaarden van Kluwer van toepassing.